

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Liber tertius: Ad Appium Claudium Pulchrum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM

LIBER TERTIVS,

AD

APPIVM CLAVDIVM PVLCHRVM.

¶ ARG. De Phania & Cilicia Appii liberti. De L. Valerio Jurisconsulto.

M. T. C. APPIO PVLCHRO IMP. S. D.

SI ipsa resp. tibi narrare posset, quomodo sese haberet, non facilius ex ea cognoscere posses, quam ex liberto tuo Phania: ita est homo non modo prudens, & verum etiam (quod iuvat) curiosus. quapropter ille tibi omnia explanabit. id & ad breviter est aptius, & ad reliquas res providentius. De mea autem benivolentia erga te, et si potes ex eodem Phania cognoscere: tamen videntur etiam alique mex partes. Sic est, tibi persuadeo, rarissimum te mihi esse, cum propter multas suavitates ingenii, officii, humanitatis tuæ tum quod ex tuis litteris, & ex multorum sermonibus intelligo, omnia, quæ à me profecta sunt in te, tibi accidisse gratissima. Quod cum ita sit, perficiam profecto, ut longi temporis utram, qua caruimus, & intermissa nostra consuetudine, & gratia: & crebritate, & magnitudine officiorum meorum sarciam: idque me (quoniam tu ita vis) puto non invita Minerva esse facturum: quam quidem ego si fortè de tuis sumsero, non solum Pallada, sed etiam Appiada nominabo. Cilix, libertus tuus, antea mihi minus fuit notus: sed ut mihi reddidit à te litteras, plenas & amoris, & officii, mirifice ipse suo sermone subiecutus est humanitatem litterarum tuarum. Jucunda mihi ejus oratio fuit, cum de animo tuo, de sermonibus, quos de me haberes quotidie, mihi narraret. Quid quæris? biduo factus est mihi familiaris: ita tamen, ut Phaniam valde sim desideraturus: quem cum Romam remittes, quod (ut putabamus) celeriter eras facturum, omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari à me voles, mandata des velim. L. Valerium, jurisconsultum, valde tibi commendo: sed ita etiam, si non est jureconsultus. Melius enim ei cavere volo, quam ipse aliis solet. Valde hominem diligo. est ex meis domesticis atque intimis familiaribus. omnino tibi agit gratias: sed idem scribit, meas litteras maximum apud te pondus habituras. Id eum ne fallat te etiam atque etiam rogo. Vale.

1. Verum etiam (quod iuvat) curiosus. Debetur hujus loci restitutio accuratissimo Victorio, licet eam præcipue satagat Dionysius: existat ea quoque in Stevvech. ac Vast. Insuper in Pal. sec. & Grut. persuadent ratione: in pr. verum etiam quo dicitur curiosus. ceteri indigni sunt qui hic nominentur.

2. Id & ad breviter est aptius. Vbiq; scatur Tullius vomit ac noxios Magistellorum tumores: qui ne ipsi aliquid deesse videretur, inculcarunt id enim mihi & ad breviter est. abnuente Pal. sec. tert. Gruteriano Stevvech. & cui quæso sensui istæ voces non quiescunt?

3. Sic est tibi persuadeo, rarissimum te mihi esse. Animosissimam hanc lectionem produco ex Pal. tert. quint. cui si displicet, neutem certe beatè languidior habet. vulgò sic enim tibi persuadeo.

4. Intermissa nostra consuetudine & gratia. Optimi codices Pall. sec. tert. Grut. non velligium habent duarum vocum & gratia: quas tamen necessitas esse res monet, verum illud celèritate longius præferrem illi crebritate, si melioris commatis codex accederet: Ioh. Peck. Pal. quint. editione nona, ejus lectionis patronis, ceterum miror cur Victorius aut Rob. Steph. ediderint ista iuxta Minerva: docuit me quispian istorum satageorum. Sed Μαριανθη, Διδος Κεραυθου.

5. Quod neque tibi expeditior. Antiqua hæc lectio, sed an idem minus

¶ ARG. Petit ab Appio provinciam Ciliciam sibi expeditissimam tradi.

M. T. C. PROCONSUL, APPIO PVLCHRO, IMP. S. D.

CUM & contra voluntatem meam, & præter opinionem accidisset, ut mihi cum imperio in provinciam proficisci necesse esset, in multis, & variis molestiis, cogitationibusque meis, hæc una consolatio occurrebat, & quod neque tibi amicitior, quam ego sum, quisquam posset succedere: neque ego ab ullo provinciam accipere, qui mallet eam mihi quam maximè aptam, explicatamq; tradere. Quod si tu quoque eandem de mea voluntate erga te spem habes, ea te profectò numquam fallat. A te maximo opere pro nostra summa conjunctione, tuæque singulari humanitate, etiam atque etiam quæro, & peto, ut, quibuscumque rebus poteris, (poteris autem plurimis) prospicias, consulas rationibus meis. Vides, ex senatusconsulto provinciam esse habendam. si eam & (quoad ejus facere poteris) quam expeditissimam mihi tradideris, facilius erit mihi quasi decursus mei temporis. Quid in eo genere efficere possis, tui consilii est. Ego te, quod tibi venit in mentem mea interesse, valde rogo. Pluribus verbis ad te scriberem, si aut tua humanitas longiorem orationem expectaret: aut id fieri nostra amicitia pateretur: aut res verba desideraret, ac non pro se ipsa loqueretur. Hoc velim tibi persuadere, & si rationibus meis provisum esse intellexero, magnam te ex eo, & perpetuam voluptatem esse capturum. Vale.

¶ ARG. Petit ab Appio expeditissimam, neque militibus diminuatam provinciam sibi tradi.

M. T. C. APPIO PVLCHRO, S. D.

AD XI Kalend. Junias Brandisium cum venissem, & Q. Fabius, legatus tuus, mihi præsto fuit, eaq; me ex tuis mandatis monuit, quæ non modo mihi, ad quem pertinebant,

Ciceroniana! O vos verveces qui ad vestrum captum ac iudicium resumptis istum virum sic est in Pall. pr. sec. tert. Grut. eamque ipsam nihil fallor prodit ac sibi lib. Iretros lib. iv. Miscell. ad Symmach. Ep. vulgò. Amicior. sic epist. sec. Pall. sec. tert. Grut. nec te amicitior potuisse provinciam tradere. sic ipse, s. iidem eod. neminem potuisse nec mihi amicitiorum, &c.

6. Quoad ejus facere poteris. Quid sequar hic, hæreo. Pal. pr. quoad via facere poteris. sec. i manu secunda, quart. quint. quoad equidem fac. pot. à quibus paullulum nutent Peck. edit. prima quoad quidem fac. tert. quoad aquè fac. quæ mihi omnium videtur sincerissima: nam quoad ejus gloria est.

7. Si rationibus meis provisum esse intellexero. Vulgo: rationibus meis & te provisum. Lamb. provisum à te esse intellex. sed quis (malum) tolerat superflua excoerentibus m. Pall. sec. tert. Grut. Stevvechianot.

8. Q. Fabius legatus tuus. Noli immutare hanc lectionem: liceo pr. edit. Vict. Pal. pr. tert. Grut. Vatic. eorundemque Gualtel. ingerant. Q. Fabianus. Illud Q. Fabius propugnant Pall. sec. quart. quint. ipse Cicero Epistola sequenti: ubi Q. Fabius Virgilius meminerit. paulo post omnes mss. nostri, ut & Stevvech. asseverant. quæ non mihi ad quem pertinebant, emoto illo modo; contra vulg. opiniones.

bant, sed uniuerso senatui venerant in mentem, praesidio firmiori opus esse ad istam provinciam. Censebant enim omnes ferè, ut in Italia supplementum meis, & Bibuli legionibus scriberetur. Id cum Sulpicius, consul, passurum se negaret, multa nos quidem questi sumus: sed tantus consensus senatus fuit, ut mature proficisceremur, patendum ut fuerit: fraque fecimus. Nunc, quod à te petii litteris iis, quas hominibus tabellariis tuis dedi, velim tibi curæ sit, ut, quæ successori conjunctissimo, & amicissimo commodare poteris, qui provinciam tradit, & ea pro nostra consociatissima voluntate, cura, ac diligentia tua contemplantur: ut omnes intelligant, nec me benivolentiori cuiquam succedere, nec te amicioi potuisse provinciam tradere. Ex iis litteris, quarum ad me exemplum misisti, quas in senatu recitari voluisti, sic intellexeram, permultos à te milites esse dimissos: sed mihi Fabius idem demonstravit, id te cogitasse facere: sed cum ipse à te discederet, integrum militum numerum fuisse. Id si ita est: pergratum mihi feceris, si istas exiguas copias, quas habuisti, quam minimè imminueris: & qua de re senatus consulto, quæ facta sunt, ad te missa esse arbitror. Equidem pro eo quanti te facio, quidquid feceris, approbabo. Sed te quoque confido ea facturum, quæ mihi intelliges maximè esse accommodata. Ego C. Pomptinum legatum meum, Brundisii expectabam: eumque ante Kalend. Jun. Brundisium venturum arbitror. Quis cum venerit, & quæ primum navigandi nobis facultas data erit, utemur. Vale.

ARG. L. Clodium eum Appii mandatu exspectat. Officium Appio in omnibus pollicetur.

M. T. C. APPIO PULCHRO, S. D.

PRIDIE nonas Jun. cum essem Brundisii, litteras tuas accepi: quibus erat scriptum, te L. Clodio mandasse, quæ illum mecum loqui velles. Eum sanè expectabam, ut ea, quæ à te afferret, quàm primum cognoscerem. Meum studium erga te, & officium, tametsi multis jam rebus spero tibi esse cognitum: tamen in iis maximè declarabo, quibus plurimum significare potuero, tuam mihi estimationem, & dignitatem carissimam esse. Mihi & Q. Fabius Virgilianus, & C. Flaccus, L. F. & diligentissime M. Octavius, Cn. F. demonstravit, me à te plurimi fieri: quod egomet multis argumentis jam antea judicaram, maximeque illo libro augurali, quem ad me amantissime scriptum, suavissimum misisti. Mea in te omnia summa necessitudinis officia constabunt. Nam cum te ipsum, ex quo tempore tu me diligere cepisti, quoties pluris feci: tum accesserunt etiam conjunctiones necessariorum tuorum. 4. duo enim duarum ætatum plurimi facio, Cn. Pom-

pejum, filia tua socerum, & M. Brutum generum tantum. Collegique conjunctione præsertim tam honorificè à te approbata, non mediocriter vinculum mihi quidem autulisse videatur, ad voluntates nostras copulandas. Sed & si Clodium convenero, ex illius sermone ad te scribam plura: & ipse operam dabo, ut quæ primum videam. Quod scribis, tibi manendi causam eam fuisse, ut me convenires, id mihi, ne mentiar, gratum est. Vale.

ARG. De mandatu ab Appio missa Cicero provinciam ingressus: De suo in provinciam itinere: De administratione provincie Scævola demandata ab Appio.

M. T. C. APPIO PULCHRO, S. D.

TRALLEIS veni ad v. Kalend. Sextiles ibi mihi praesidio fuit L. Lucilius cum litteris, mandatisque tuis: & quo quidem hominem neminem potuisti, nec mihi amicioiorem, nec (ut arbitror) ad ea cognoscenda, quæ scire volebam, aptiorem, prudentiorem remittere. Ego autem & tuas litteras legi libenter, & audiui Lucilium diligenter. Nunc, quoniam & tu ita sentis, (scribis enim, quæ de nostris officiis ego ad te scripserim, etsi tibi jucunda fuerint, tamen, quoniam ex alio repetita sunt, non necessaria te putasse) & te vera, confirmata amicitia, & respecta fidei commemoratio officiorum super vacua est: eam partem orationis prætermittam: tamen agam, ut debeo, gratias. Animadverti enim, & didici ex tuis litteris, te omnibus in rebus habuisse rationem, & ut mihi consuleres, restitueresque, & præparares quodammodo omnia, quod mea ratio facilius, & solutior esse posset. Hoc tuum officium cum mihi gratissimum esse dicam, sequitur illud, ut te existimare velim, mihi magna curæ fore, atque esse jam, primum, ut ipse tu, tuique omnes: deinde etiam reliqui scire possint, me tibi esse amicissimum. Quod quibus adhuc non satis est perspectum, si mihi nolle magis, nos hoc animo esse, quam non intelligere videntur. Sed profecto intelligerent, neque enim obcuris personis, nec parvis in causis res agerent. Sed hæc geri melius, quam dici, aut scribi volo. Quod itinerum meorum ratio te nonnullam in dubitationem videtur adducere, visurus me sis in provincia: & ea res sic se habet. Brundisii cum loquerer cum Phania, liberto tuo, vepi in eum sermonem, ut dicerem, me libenter ad eam partem provincie primum esse venturum, quod te maximè velle arbitrarer. tunc mihi ille dixit, 10 quod classe tu velles decedere: & per fore accommodatum tibi, si ad illam maritimam partem provincie, navibus accessissem. Dixi me esse facturum: itaque fecissem, nisi mihi L. Clodius noster Corcyra dixisset, minimè id esse faciendum: te Laodiceæ fore ad meum adventum. Eras id mihi

1. Ea pro nostra consociatissima voluntate, cura ac d. c. Sic meliores codices nostri: Medic. Victor. Pall. pr. sec. quare quint. Vatic. cur. Lambinus ac Manutius antiquissimè huic lectioni vulgarem consociatissima voluntate erga te, d. c. præferant, velim secerasiam.
2. Quæ de re senatus consulto qua facta sunt. Ita quatuor Pall. Grut. Stevvech. ita tamen ut auribus meis non ingruat accidat primi Palat. collocatio: qua de re qua facta sunt senatus consulto ad te missa esse arbitror. vulgò senatus consulta, in quam lectiorem Pal. quarta interpolata est.
3. Quæ primum navigandi nobis facultas data erit utemur. Iiquidissima lectio hæc erat in Pall. prioribus quatuor. in Pic. Græ. ac Stevvech. item Vaticano: quam à Victorio quoque inventam atque eam videro. vulgatum aliis, Qui cum venerit, cum primum navigandi nobis facultas data erit, ea utemur. aliqui miss. quæ primum: atque malè.
4. Duo enim duarum ætatum plurimi facio. Sic ex Florentino Victorius, quod probat Lambinus, quidni & ego, cum repetitum in Pal. pr. libro omnium elegantissimo, castigatissimo, quo omnes omnium Italicorum in hoc volumine copias inconciliare possumus: ut ait Plautus. Vulgò dicitur.
5. Et M. Brutum, generum tantum. Collegique conjunctis. Quinque Pall. Grutes. & meum Brutum: quod ut non damnum, sic quoque cedere non admittam. nam illud meum potest ex divinatione litterarum ortum ac propterea esse à sciolis librariis. vulgò pauld post, Collegique conjunctis: sed, ut castigavi. o. miss. Vict. pauld post. omnes miss. attentè considerato, sicut & præca edit. non videtur, & iterum: sed & si Clodius excusum est &

6. Quo quidem hominem neminem potuisti. Represento hanc lectionem ex Pall. quatuor prioribus, Grut. Stevvech. vulgò: hominem neminem, sed sic quoque Plautus bene nemo, nemo natus.
7. Quoniam ex alio repetita sunt. O. miss. & editio istud habent vulgò sunt, pauld antè: Pall. quatuor Grut. qua nostris officiis ego ad te scripsi omisso de. sicut & pauld post: sic. tot. Grut. prætermittam: tamen agam, ut debeo gratias, abrupto illo tibi quorum consensus mihi non spernedus videtur. scripsi quoque super vacua non super vacua ex Pall. sec. tert. quart. Gruteriano.
8. Ut mihi consuleres, restitueresque & præparares. Haud secus est in omnibus & miss. & editionibus. Lamb. & conjectura reparari. at Guilielm. consuleresque restitueresque & præparares neutrum audio.
9. Erat sic se habet. Sic o. miss. Grut. Stevvech. prima editio. Alias non malè: erat sic habet.
10. Quod classe tu velles decedere. Cur hæc lectio exfulat vulgatis notis: ea certe conspicitur in editione prima, V. Giorii, Pall. quatuor Grut. nam in Pall. pr. hæc omnia sunt. vulgò, ex arbitratu alij capes pagdagogi, excusum est: divit classe tu velles decedere. sed illum eum sua audacia cuminum bibere & cepe edere jubeo.
11. Et prætere accommodatum, si ad illam maritimam partem provincie navigabis accessissem. Sic hunc locum reperio in Pall. quatuor. Grut. edit. prima & Victor. tribus Guilielmianis. pro illam, conjectura, & sequent. epistola ductus, quibus emendavit fidem Pal. pr. tot. ceterum Guilielm. maritimam partem provincie pro glossa dicebat: volebatque trigam illam vocabulorum ab hoc eloquentia corru abjugatam: sed & rō navibus ignorarunt Pall. tert. quart. Grut. in navibus.

habere rationem possis, quo loco me, salva lege Cornelia, convenias, ego in provinciam veni pridie Kal. Sext. iter in Ciliciam facio per Cappadociam. castra moyi ab Iconio pridie Kalendas Sept. Nunc tu & ex diebus, & ex ratione itineris, si putabis me esse conveniendum, constitues, quo loco id commodissime fieri possit, & quo die. Vale.

ARG. Querelis Appii satisfaci: Osendis enim se jure obfistisse, ne Appiani monumentum Appii extruerent: eog. nomine tributum exigent. Ad hac, fatetur se Appio obviam venisse, non tamen Appium ea de causa queri debere, cum ipsi Appio sit par & tamen amicissimus.

M. T. C. S. D. APPIO PULCHRO.

PLURIBVS verbis ad te scribam, cum plus otii habuero. Hæc scripsi subito, cum Bruti pueri Laodiceæ me convenissent, & se Romam properare dixissent. Itaque nullas iis, præterquam ad te, & ad Brutum, dedi litteras. Legati Appiani mihi volumen à te, plenum querelæ iniquissimæ, reddiderunt, quod eorum adificationem litteris meis impedissem. Eadem autem epistola petebas, ut eos quam primum, ne in hiemem incidere, ad facultatem ædificandi, liberarem: & simul peracutè querebare, quod eos tributa exigere vetarem, prius, quam ego, re cognita, permissem. genus enim quoddam fuisse impediendi, cum ego cognoscere non possem, nisi cum ad hiemem me ex Cilicia recepissem. Ad omnia accipe: & cognosce æquitatem expostulationis tuæ. Primum, cum ad meadium esset ab iis, qui dicerent, à se intolerabilia tributa exigi; quid habuit iniquitatis, me scribere, ne facerent, antequam ego rem, causamque cognossem? Non poteram, credo, ante hiemem, sic enim scribis. Quasi verò ad cognoscendum ego ad illos, non illi ad me venire debuerint. Tam longe? inquis. Quid? cum dabis iis litteras, per quas mecum agebas, ne eos impediens, quo minus ante hiemem ædificarent, non eos ad me venturos arbitrabar? Tameñ id quidem fecerunt ridiculè, quas enim litteras afferebant, ut opus æstate facere possent, eas mihi post brumam reddiderunt. Sed scito, & multo plures esse, qui de tributis recusent, quam qui exigi velint: & me tamen, quod te velle existimem, esse facturum. De Appianis hætenus. A Pausania, Lentuli liberti, accenso meo, audivi, cum diceret, se secum esse questum, quod tibi obviam non prodissim. Scilicet contempsit te: nec potest fieri me quidquam superbius. Cum puertius ad me secunda ferè vigilia venisset, atque te ante lucem Iconium mihi venturum nuntiasset, incertumque, utra via, cum essent duæ: altera Varronem, nam familiarissimum, altera Q. Leptam, præfectum fabricam meum, tibi obviam misi. mandavi utrique eorum, ut ante ad me excurrerent, ut tibi obviam prodire possem. Cærens Lepta venit, mihi que nuntias, te jam castra prætergressum esse, confestim Ionium veni. cetera jam tibi nota sunt. An ego tibi obviam non prodirem? primum Appio Claudio? deinde, imperatori? deinde, more majorum? deinde, quod caput est, amico? præferim cum in isto genere multo etiam ambitiosius facere solem, quam honos meus, & dignitas postulat. Sed hæc hætenus. Illud idem Pausania dicebat. te dixisse: Quidni? Appius Lentulo, Lentulus Appio processit obviam: Cicero Appio non hui? Quæro, etiamne tu has ineptias, homo (mea senten-

tia) summa prudentia, multa etiam doctrina, plurimum rum usu, & addo urbanitate, quæ est virtus, ut Stoici rectissime putant: ullam Appicitatem, aut Lentulitatem, valere apud me plus, quam ornata virtutis, existimas? Cum ea consecutus nondum eram, quæ sunt hominum opinionibus amplissima: tamen ista vestra nomina nunquam sum admiratus: viros esse, qui ea vobis reliquissent, magnos arbitrabar. Postea verò, quam ita & cepi, & gessi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad honorem, & neque ad gloriam acquirendum putarem: superiorem quidem nunquam, sed parem vobis me speravi esse factum. Nec, mehercule, aliter vidi existimare, vel Cn. Pompejum, quem omnibus, qui umquam fuerunt, vel P. Lentulum, quem mihi ipsi antepono. Tu si aliter existimas, nihil erabis, si paulo diligentius (ut quid sit *Αἰσθησις*, quid sit nobilitas intelligas) Athenodorus, Sandonius filius, quid de his rebus dicat attenderis. Sed, ut ad rem redeam, me tibi non amicum modò, verum etiam amicissimum existimes velim. profectò omnibus meis officiis efficiam, ut ita esse verè possis judicare. Tu autem si id agis ut minus mea causa, dum ego absum, debere videaris, quam ego tua laborarem: libero te ista cura. *παρ' ἐμῆς γὰρ καὶ ἀλλοῖς*, Οὐκί με *πρόσθετος*, *μὴ δὲ μνηστὴρ Ζεὺς*. Si autem natura es φιλαίμων, illud non pericies, quo minus tua causa velim. hoc assequere, ut, quam in partem tu accipias, minus laborem. Hæc ad te scripsi liberius, fretus conscientia officii mei, benivolentiæque: quam à me certo iudicio susceptam, quoad tu voles, conservabo. Vale.

ARG. Appio respondet querenti immittos sibi honores à Cicero. De rebus urbanis certiorum factum se ab Appio. De rebus suis ad Appium scribit. Sibi ab eodem Appio scribiti postulat.

M. T. C. PROCONS. S. D. 4 APPIO PULCHRO.

ETS, quantum ex tuis litteris intelligere potui, videbam, te hanc epistolam, cum ad urbem esses, esse lecturum, refrigerato jam levissimo sermone hominum provincialium: tamen, cum tu tam multis verbis ad me & de improborum oratione scripsisses, faciendum mihi putavi, ut tuis litteris brevi responderem. Sed prima duo capita epistolæ tuæ, tacita mihi quodammodo relinquenda sunt. Nihil enim habent, quod aut definitum sit, aut certum: nisi me vultu, taciturnitate significasse, tibi non esse amicum, idque pro tribunali, cum aliquid ageretur, & nonnullis in conviviis intelligi potuisse. Hoc totum nihil esse, possum intelligere: sed cum sit nihil, ne quid dicatur quædam, intelligo. Illud quidem scio, meos multos, & illustres, & ex superiore, & ex æquo loco sermones habitos cum tua summa laude, & 6 cum magna sollicitudine, significatione nostræ familiaritatis, ad te verè potuisse deferri. Nam, quod ad legatos attinet, quid à me fieri potuit aut elegantius, aut iustius, quam ut sumis egentissimarum civitatum minuerem, sine ulla imminutione dignitatis tuæ, præsertim ipsis civitatibus postulantibus? Nam mihi totum genus legationum tuo nomine proficiscentium, notum non erat. Apameæ cum essem: multorum civitatum principes ad me detulerunt, sumtus decerni legatis nimis magnos, cum solvendo civitates non essent. Hic ego multa simul cogitavi. primum te hominem, non solum sapientem,

1. Et simul peracutè querebare.] Non temerarius consensus Pall. sec. det. quart. Grut. Stev. vech. eck. cum editionum prima: & simul peracutè querebare: Sed mihi ante hoc tamen placet peracutè.
2. Adde urbanitate.] Urbanitatem omnes Pall. prætuli tamen lectionem Victorianæ: impressis & Vatic. cod. ut maxime concinnam, atque elegantem.
3. Neque ad gloriam acquirendum putarem.] Prætuli & hanc lectionem & Vatic. atque edition Victorianæ, cum in quatuor Pall. & Stev. vech. existeret acquirendum putarem. v. l. ego: acquirendam detulsi put.
4. APPIO PULCHRO.] Vulgo addunt IMPERATORI: quod ego in

solo tertio inventi: ceteri omnes ignorant hunc titulum.
5. De improborum oratione scripsisses.] In optimo codice Pal. pr. & Grut. quemadmodum Lambinus coniecit: oratione. sed ideo ego non referrem ad triumphi memoratos, quos somniat Lamb.
6. Cum magna sollicitudine, significatione nostræ fam.] Ea est lectio primarum editionum, Pall. quatuor, eodemque Gulielm. anorum ac Gruterian. Pal. tert. sollicitudine significationis: quam scripturam nescio unde, aliquis ore Venetæ editionis adposuit. Vulgo: cum magna nostra significatione nostræ fam.

scientem, verumetiam (ut nunc loquimur) non urbanum, non arbitrabar genere isto legationum delectari: idque me arbitror Synnadis pro tribunalibus, multis verbis disputavisse: primum, Appium Claudium, senatui, populoque Rom. non Myndensium testimonio, (de ea enim civitate mentio facta est) sed sua sponte, esse laudatum: deinde me ista vidisse multis accidere, ut eorum causa legationes Romam venirent: sed his legationibus non meminisse ullum tempus laudandi, aut locum dari: studia mihi eorum placere, quod in te bene merito grati essent: consilium totum videri mihi necessarium. Si autem vellet declarare in eo officium suum, laudaturum me, si qui suo sumtu sanctus esset officio: concessurum, si legitimum: non permissurum, si infinitum. Quid enim reprehendi potest, nisi quod addis, visum esse quibusdam edictum meum, quasi consulto ad istas legationes impediendas esse accomodatam? Jam non tam mihi videntur injuriam facere illi, qui hæc disputant, quam si cujus aures ad hanc disputationem patent. Romæ composui edictum: nihil addidi, nisi quod publicani me rogarunt, cum Samum ad me venissent, ut de tuo edicto totidem verbis transferrem in meum. Diligentissime scriptum caput est, quod pertinet ad minuendos sumtus civitatum: quo in capite sunt quædam nova, salutaria civitatibus: quibus ego magnopere delector. Hoc verò, ex quo suspicio nata est, me exquisivisse aliquid, in quo te offenderem, translativum est. Neque enim eram tam desipiens, ut private rei causa legari putarem, qui & tibi non privato, & pro re non privata sua, sed publica non in privato, sed in publico orbis terræ consilio, id est, in senatu ut gratias agerent, mittebantur: neque cum edixi, ne quis injussu meo proficisceretur, exclusi eos, qui me in castra, & qui trans Taurum persequi non possent. Nam id est maxime in tuis literis irridendum. Quid enim erat, quod me persequerentur in castra, Taurumve transirent, cum ego Laodiceam usque ad Iconium iter ita fecerim, ut me omnium illarum dicecesium, quæ cis Taurum sunt, omniumque earum civitatum magistratus, legationesque convenirent? Nisi forte postea ceperunt eam, quam ego Taurum transgressus sum, quod certe non ita est. Cum enim Laodiceam, cum Apameæ, cum Synnadis, cum Philomeli, cum Iconii essem: quibus in oppidis omnibus commoratus sum: omnes jam istius generis legationes erant constitutæ. Atque hoc tamen te scire volo, ne de isto sumtu legationum aut minuendo, aut remittendo decrevisse nihil, nisi quod principes civitatum à me postulassent: ne in venditionem tributorum, & illam acerbissimam exactionem (quam tu non ignoras) capitum, atque ostiorum inducerentur sumtus minime necessarii. Ego autem cum hoc suscepissem, non solum justitia, sed etiam misericordia adductus, ut levarem miseris perditas civitates, & perditas maxime per magistratus suos, non potui in illo sumtu non necessario negligens esse. Tu, cum istiusmodi sermones ad te delati de me sunt, non debuisti credere. Si autem hoc genere delectaris, ut, quæ tibi in mentem veniant, aliis attribuas: genus

sermonis inducis in amicitiam minime liberale. Ego si in provincia detrudere de tua fama umquam cogitarem, non ad generum tuum Lentulum, neque ad libertum tuum Brundisii, neque ad præfectum fabrum Coreyræ, quem in locum me venire velles, retulissem. Quare potes, doctissimi hominibus auctoribus, quorum sunt de amicitia gerenda præclarissimi scripti libri, genus hoc totum orationis tollere, DISPUTABANT, EGO CONTRA DISSEREBAM. DICEBANT, EGO NEGABAM. An mihi de te nihil esse dictum umquam putas? ne hoc quidem, quoddam me Laodiceam venire voluisses, Taurum ipse transisti? Quod istidem diebus meus conventus erat Apameæ, Synnadis, Philomeli, tuus Tharsi? Non dicam plura, ne, in quo te oburgem, id ipsum videar imitari. Illud dicam, ut sentio: si ista, quæ alios loqui dicis, ipse sentis: tua summa culpa est. sin autem alii tecum hæc loquuntur: tua tamen, quod audis, culpa nonnulla est. Mea ratio in tota amicitia nostra constans, & gravis reperitur. Quod si qui me astutiorum fingit: quid potest esse callidius, quam, cum te absentem semper defenderim, cum præsertim mihi usum venturam non arbitrarer, ut ego quoque absens à te defendendus essem: nunc committerem, ut tu jure optimo me absentem deserere posses? Unum genus excipio sermonis, in quo per se aliquid dicitur, quod te putem nolle dici: si aut legatorum tuorum cuiquam, aut præfectorum, aut tribunorum militum male dicitur: quod tamen ipsum non mehercule adhuc accidit me audiente, ut aut gravius diceretur, aut in plura, quam mecum Coreyræ Clodius est locutus: cum in eo genere maxime quereretur te aliorum improbitate minus felicem fuisse. Hos ego sermones, quod & multi sunt, & tuam existimationem, ut ego sentio, non offendunt, lacerativi numquam, sed non valde repressi. Si quis est, qui neminem bona fide in gratiam putet redire posse: non nostram sine perfidiam coarguit, sed indicas suam: simulque non de me is pejus, quam de te existimat. Sin autem quem mea instituta in provincia non delectant: & quadam dissimilitudine institutorum meorum, ac tuorum lædi se putat, eam uterque nostrum recte fecerit, sed non idem uterque secutus sit: hunc ego amicum habere non curo. Liberalitas tua, ut hominis nobilissimi, latius in provincia patuit: Nostra si angustior (etsi de tua prolisa, beneficaque natura limavit aliquid posterior annus, propter quandam tristitiam temporum) non debent mirari homines, cum & natura semper ad largiendum ex alieno fuerim restrictior, & temporibus, quibus alii moventur, istidem ego movear: *me esse acerbum sibi, ut sim dulcis tibi.* De rebus urbanis quoddam certiores fecisti, cum per se mihi gratum fuit, tum quod significasti, tibi omnia mea mandata curæ fore. In quibus unum illud te præcipue rogo, ut cures, ne quid mihi ad hoc negotii aut oneris accedat, aut temporis: Hortensiumque nostrum collegam, & familiarum, roges, ut, si umquam mea causa quidquam aut sensit, aut fecit, de hac quoque sententia bima decedat: qua mihi nihil potest esse inimicitias. De nostris rebus quod scire

Y y 3 vis 2

1. Quod si qui me astutiorum fingit: quid potest esse callidius. Sic ante Lambin. prima editio ac Victorio: qui pro quis ut paullo supra; si qui sua sumtu sumtus esse officios ex Pall. sec. Grut. Vatic. Jam callidus est in primo, quare quoniam in Peck. Grut. in sec. ter. callidus puto antiqua scriptura non geminans liquidas has serpius, vulgo in callidum nimis frivolum. Ceterum paullo post est in Pall. sec. cum præsertim mihi usum venturam non arbitrarer, quod valde probat. Sic Plant. C. 1. 1. si quis autem dicitur, Item Bæch. *Aut per heredes si magis usum venturam.* Forent. Heaut. Non usum venturam, aut si nolis sic accipere, accipit ut idem Aler. Plorum. *Ne cum his sumtus unquam usum venturam, ut in scripturis mala.* Pall. ter. usum venturam.

2. Si aut legatorum tuorum cuiquam, aut præfectorum, aut tribunorum militum male dicitur. Heic potius alius crediti quam mihi; puto Victorio, Manutio, Lambino hanc lectionem exhibentibus, accedente Vaticano eod. in quo, talis scriptura testat. ceterum nullos nosstoram huic lectioni favet: quorum ten. & Grutes, quippiam aut præf. aut trib. militum male dicitur quod ego

non spernere rationibus mihi domi conductis possum. primus verò accedit ad Victorianam lect. quippe quipiam & emipiam, jam verò una sepe ex brevitate ignorantia præteritur; ut modò supra. Illud verò recte est ex Palat. pr. sec. Grut. Medic. Vatic. emendatum, ut in pluri. vulgo in sept. aut imperio, quod tamen velut legitimum nonnullos codices invadit & infect.

3. Nostra si angustior, & si. Vulgo angustior erit, sed istud verbi neg; in melioribus editionibus, neque in ullis mss. conspicitur. amandavi ergo *etsi angustior*, ceterum in omnibus nostris, ut & tribus Gallic. est *limitabilis non limayit.* Egnatius quia invenerat in Medicæo *limayitabilis* legit *limayit*, quod verbum est Latinum & proprium hu jus sensus, ductum à lima que atretit quod superfluit. Mihi in illo *limitabilis* subesse aliquid suspicio est: atque hoc tot. codicum fides apud me fundata est, quam vel monumenta sagacissima conjectura seo acuminis.

4. Nihil potest esse inimicitias. Et hæc quatuor Pall. priorum scriptura est: ac Grutesiani, vulgo *inimicitias*. vide supra hoc eodem libro.

vis: Tarso, nonis Octobr. Amanum versus profecti sumus. Hæc scripsi postidie ejus diei, cum castra haberem in agro Moshestia. Si quid egero, scribam ad te: neque domum umquam ad me litteras mittam, quin adjungam eas, quas tibi reddi velim. De Parthis quod queris, fuisse nullos puos. Arabes qui fuerunt, admisso Parthico ornato, dicuntur omnes revertisse. Hostem esse in Syria negant ullum. Tu velim ad me quam sapissimè, & de tuis rebus scribas, & de meis, & de omni reipublica statu, de quo sum sollicitus eo magis, quod ex tuis litteris cognovi, Pompejum nostrum in Hispaniam iturum. Vale.

¶ ARG. Litteras ab Appio sibi inhumanissime scriptas ait. Gratulatur Appio triumphaturo: Libros Augurales petit ab eodem Appio, & ut sibi decerni supplicationem curet.

M. T. C. APPIO PULCHRO S. D.

¶ Vix tandem legi litteras dignas Appio Clodio, plenas humanitatis, officii, diligentie. Adspexit videlicet urbis tibi tuam pristinam urbanitatem reddidit. Nam, quas ex itinere ante, quam ex Asia egressus es, ad me litteras misisti, unas de legatis à me prohibitis proficisci, alteras de Appianorum ædificatione impedita, legi perinvitus. Itaque conscientia mea constantis erga te voluntatis, rescripti tibi subiratus. Iis vero litteris lectis, quas Philotimo, liberto meo, dedisti, cognovi, intellexique, in provincia multos fuisse, qui nos, quo animo inter nos sumus, esse nolent: ad urbem verò ut accesseris, vel potius ut primum tuos videris, cognosse te ex iis, qua in te absentem fide, qua in omnibus officiis tuendis erga te observantia, & constantia fuisset. Itaque quanti illud me æstimare putas, quod est in tuis litteris scriptum: si quid inciderit, quod ad meam dignitatem pertineat, etsi vix fieri possit, tamen te parem mihi gratiam relaturum? Tu verò facile facies. NIHIL EST enim, quod studio, & benivolentia, vel amore potius, effici non possit. Ego, etsi & ipse ita judicabam, & fiebam crebro à meis per litteras certior: tamen maximam lætitiã cepi ex tuis litteris de spe minime dubia, & planè explorata triumphi tui: neque verò ob eam, causam, quo ipse facilis consequeretur: (nam id quidem *ἰσχυρὸς* est) sed, mehercule, quod tua dignitas, atque amplitudo mihi est ipsa cara per se. Quare quoniam plureis tu habes, quam ceteri, quos scias in hanc provinciam proficisci, quod te adeunt ferè omnes, si quid velis: gratissimum mihi feceris, si ad me, simul atque adeptus eris, quod & tu confidis, & ego opto, litteras miseris. Longi subfelli (ut noster Pompejus appellat) judicatio, & mora, si quem tibi item unum, alterumve diem abstulerit, (quid enim potest amplius?) tua tamen dignitas suum locum obtinebit. Sed si me diligis, si à me diligis vis, ad me litteras, ut quam primum lætitiã a facias, mitto. Et velim, reliquam quod est promissi, ac muneris tui, mihi persolvere. Cum ipsam cognitionem juris augurii consequi cupio, tum mehercule tuis increduliter studiis erga me, munericibusque delector. Quod autem à me tale quiddam desideras, sanè mihi considerandum est, quoniam te remunerer potissimum genere: nam profectò non est meum, qui in scribendo (ut soles admirari) tantum indulgentiam ponam, com-

mittere, ut negligens scribendo fuisse videat: præteritum cum id non modò negligentis, sed etiam ingrati animi crimen futurum sit. Verùm hæc videbimus. Illud, quod polliceris, velim pro tua fide, diligentiaque, & pro nostra non insituta, sed jam inveterata amicitia, cures, emittat, ut supplicatio nobis quam honorificentissimè, quam primumque decernatur. Omnino serius mihi litteras, quam vellem: in quo cum difficultas navigandi fuit odiosus, tum ipsum discessum senatus incidisse credo litteras meas. Sed id feci adductus auctoritate, & consilio tuo: idque à me rectè factum puto, quod non statim, ut a puellatus imperator sim, sed aliis rebus additis, æstivisque confectis, litteras miserim. Hæc igitur tibi erunt cura, quemadmodum offensus: meque totum, & mea, & meos commendatos habebis. Vale.

¶ ARG. Se graviter commotum scribit quod à Dolabella ipse Appium majestati sit accusatus. De suo & omnium ordinum erga Appium studio. Rediit ad accusationem Dolabellæ. Negat siquidquam laudibus Appii detraxisse. Sua erga Appium studia commemorat. De eodem Appio censoro futuro scribit.

M. T. C. APPIO PULCHRO, S. D.

¶ CUM est ad nos allatum de temeritate eorum, qui tibi negotium facefferent, etsi graviter primo nuntio commotus sum, quod mihi tam præter opinionem meam accedere potuit: tamen, ut me collegi, cetera mihi facilissima videbantur, quod & in te ipso maximam spem, & in tuis magnam habebam: multaque mihi veniebant in mentem, quamobrem istum laborem tibi etiam honori putarem fore. Illud planè molestè tuli, quod certissimum, & justissimum triumphum, hoc invidiorum consilio esse tibi ereptum videbam. Quod tu si tanti facies, quanti ego semper judicavi faciendum esse: facies sapienter, & ages victor ex inimicorum dolore triumphum justissimum. Ego enim planè video fore, nervis, opibus, sapientia tua, vehementer ut inimicos tuos pœnitentem intemperantiam suam: & de me tibi sic, contestans omnes deos, promitto, atque confirmo, me pro tua dignitate (malo enim dicere, quam pro salute) in hac provincia, cui tu præfuiti, rogando, deprecatois, laborando, propinquo: & auctoritate, cari hominis (ut spero) apud civitates: gravitate, imperatoris suscepturum officia, atque partes. Omnia volo à me & postules, & expectes: vincam meis officiis cogitationes tuas. Q. Servilius pe. brevis mihi à te litteras reddidit, quæ mihi tamen nimis longa vixit sunt. Injuriam enim mihi fieri putabam, cum rogabar. Nollem accidisset tempus, in quo perspicere polles, quanti te, quanti Pompejum, quem unum ex omnibus facio, ut debeo, plurimi, quanti Brutum fecerem: quamquam in consuetudine quotidiana perspexisses, sicut perspicere: sed quoniam accidit, si quid à me præter ipsum erit, commissum tacinus, & admissum dedecus constet. Pontinus, qui à te tractatus est præstanti, ac singulari fide, cuius tui beneficii sum ego testis, præstat tibi memoriam, benivolentiamque, quam debet: qui, cum maximis rebus suis coactus à me invitissimo decessisset: tamen ut vidit interesse tua, descendens jam navem, Epheso Laodicæam revertit. Talis te cum studia videam habiturum esse

1. In agro Moshestia. Ita Victorius, Mod. Pal. pr. secundus verò & Peek. Moshestia. tort. mofestia. quart. quint. Mofestia. alii ut Victor. & Lamb. Mofestia: sicut dudum ante illos natos emendat. Egnatius.

2. Neque domum umquam ad me litteras mittam. Elegantisimè & optimi modo Tullianè: ex Victorio ac Vaticano, in quibus Pall. erat ad me litteras. qui hujus venustatis vim non ceperunt, legerunt ad me litteras mittam.

3. Tamen de parem mihi gratiam relaturum. Non illepidè est prima oodicis Gruteriani scriptura: Perhenn mihi gratiam relaturum.

4. Tum ipsam discessum senatus incidisse credo litteras meas. Sic est elegantius ex tribus posterioribus Pall. & Steevch. vulgus adjecit in hoc verendum esse circa quæstionem, quo procederet oratio regimini.

5. De me tibi sic contestans omnes deos promitto. Sic est in editionum principe, inveniit; Victorius in suis ceterum sic expressit Grut. Pall. sec. tert. quint. ob compendium scriptiois constans, alii obsequia: alii istam utriusque male. sic Cicero alibi in Verrem: Deo hominibus contestans clamare capiti. Item pro Flacco: Quam ego te Flacci colorem terramque venustatam sibi sanem obsequant. Rectè autem hunc locum ex Festo interpretatus est Victorius.

6. Auctoritate cari hominis. Sic est in omnibus nostris mss. & editionibus, solum in Pal. secundo est à manu secunda cari hominis, quod improbandum non ducere, modò numerosiore & firmiore se teste tueretur. Clarum apud suos provinciales se fuisse, jactat Cælio lib. ii. cap. 10. quodam auctoritate apud eos, qui me non negant omnino scribi. Multum est enim in his locis: Hicim est ille, qui vult: quem senatus scripsi: etiam

esse innumerabilia, planè dubitare non possum; 1 quin tibi amplitudo ista sollicitudo futura sit, 2 Si vero efficiis, ut censores creentur: & si ita gesseris censuram, ut & debes, & potes: non tibi solum, sed tuis omnibus video in perpetuum summo te præsidio futurum. Illud pugna, & enitere, ne quid nobis temporis proteratur: ut, cum hic tibi satisfecerimus, istic quoque nostram in te benevolentiam navare possimus. Quæ de hominum, atque ordinum omnium erga te studiis scribis ad me, minime mihi miranda, & maxime jucunda acciderunt: eademque ad me per scripta sunt à familiaribus meis. Itaque capio magnam voluptatem, cum tibi, cuius mihi amicitia non solum ampla, sed etiam jucunda est, 3 ea tribui, quæ debeantur: sum verò remanere etiam nunc in civitate nostra studia, prope omnium consensu, erga fortes, & industrios viros: quæ mihi ipsi una semper tributa merces est laborum, & vigiliatum meorum. Illud verò mihi permirum accidit, tantam temeritatem fuisse in eo adolescente, cuius ego salutem duobus capitis iudiciis summa contentione defendi: ut, tuis inimicitias suscipiendis, oblivisceretur patroni omnium fortunarum, ac rationum suarum: præsertim cum tu omnibus, vel ornamentis, vel præsidiiis redundares: illi (ut levissimè dicam) multa desissent. cuius sermo stultus, & puerilis, erat jam antea ad me à M. Coelio, familiari nostro, perscriptus: de quo item sermone multa scripta sunt abs te. 4 Ego autem citius cum eo, qui tuas inimicitias susceperat, veterem conjunctionem diremissem, quam novam conciliaissem. Neque enim de meo erga te studio dubitare debes: neque id est obscurum cuiquam in provincia, nec Romæ fuit. Sed tamen significatur in tuis literis suspicio quadam, & dubitatio tua: de qua alienum tempus est mihi tecum ex postulandi: purgandi autem mei, necessarium. Ubi enim ego cuiquam legationi sui impedimento, quò minus Romam ad laudem tuam mitteretur? aut in quo potui, si te palam odissem, minus quod tibi obesset, facere? si etiam, magis aperte inimicus es? Quòd si essem ea perfidia, qua sunt illi, qui in nos hæc conferunt: tamen ea stultitia certè non fuisset, ut aut in obscuro odio apertas inimicitias: aut, in quo tibi nihil nocerem, summam ostenderem voluntatem nocendi. 5 Ad me adire quosdam memini, qui dicerent, nimis magnos sumtus legatis decerni: quibus ego non tam imperavi, quam censui, sumtus legatis quam maxime ad legem Corneliam decernendos. Atque in eo ipso me non perleverasse, testes sunt rationes civitatum, in quibus, quantum quæque voluit legatis tuis datum induxit. Te autem quibus mendacis hominis levissimi oneravit: non modo sublatis sumtus, sed etiam à procuratoribus eorum, qui jam profecti essent, repositos, & ablatis: eamque causam multis omni-

no non eundi fuisse. Quereret tecum, atque exposcularem, ni (ut supra scripti) purgato me tibi hoc tuo tempore, quam accusare te mallet: idque putarem esse rectius. Itaque nihil de te, quod credideris de me: quamobrem non non debueris credere, pauca dicam. Nam si me virum bonum, si dignum his studiis, eaque doctrina, cui me à parentibus dedi: si satis magni animi, non minimi consilii in maximis rebus perspectum habes, nihil in me, non modò perfidiosum, & infidiosum, & fallax in amicitia, sed ne humile quidem, aut jejunum debes agnoscere. 6 Sin autem me astutum, & occultum lubet fingere: quid est, quod minus cadere in ejusmodi naturam possit, quam aut florentissimi hominis aspernari benevolentiam, aut ejus existimationem oppugnare in provincia, cuius laudem domi defenderis? aut in ea te animum ostendere inimicum, in qua nihil obsis? aut id eligere ad perfidiam, 7 quod ad indicandum odium apertissimum sit: ad nocendum, levissimum? Quid erat autem, cur ego in te tam implacabilis essem, cum te ex fratre meo, ne tunc quidem, cum tibi prope necesse esset eas agere patris, inimicum mihi fuisse cognossem? Cum verò reditum nostrum in gratiam uterque expetisset: quid in consulatu tuo frustra mecum egisti, quod me aut facere, aut sentire voluisses? Quid mihi mandasti, cum te Puteolis prosequeretur, in quo non expectationem tuam diligentia mea vicerim? Quòd si id est maxime astuti, omnia ad suam utilitatem referre: quid mihi tandem erat utilius, quid commodis meis aptius quam hominis nobilissimi, atque honoratissimi conjunctio: cuius opes, ingenium, liberi, affines, propinqui, mihi magno, vel ornamento, vel præsidio esse possent? Quæ tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, non astuta quadam, sed aliqua potius sapientia, secutus sum. Quid? illa vincula, quibus quidem libentissimè adstringor, quanta sunt? studiorum similitudo, suavitas consuetudinis, delectatio vitæ, atque victus, sermonis societas, literæ interiores. Atque hæc domestica. Quid illa tandem popularia; reditus illustris in gratiam? in quo ne per imprudentiam quidem errari potest, sine suspitione perfidie: amplissimi sacerdotii collegium? in quo non modò amicitiam violari apud majores nostros fas non erat, sed ne optari quidem sacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio esset inimicus. Quæ ut omittam tam multa, atque tanta: quis umquam tanti quemquam fecit, aut facere potuit, aut debuit, quanti ego Cn. Pompejum, socerum tuæ filie? Etenim si merita valent: patriam, liberos, salutem, dignitatem, memet ipsum mihi per illum restitutum puto, si consuetudinis jucunditas: quæ fuit umquam amicitia consularium in nostra civitate conjunctior? si illa amoris atque officii signa: quid mihi ille non commisit? quid non mecum communicavit?

1. Quis tibi ampliando ista sollicitudo futura sit. Qui mutarunt: quin tibi ampliando ista sollicitudo, ad dicitur suæ ac temeritatis specimen dederunt: quasi hæc omnium librorum ac miss. lectio minus liqueret, aut partim integra foret. Eam certè conspicio in Pall. omnibus, Grut. Stevv. Variè denique editione prima ac Victorii.
2. Si vero efficiis, ut censores creentur. Nondum apud me per vitæ auctoritas Lambini ut hanc scripturam Victorii (quæ est in o. Pall. Grut. tribus Guelianis, editionum prima) cum ipso rejicerem, quid causet? certè volgarè neque volam neque vestigium invenio: sicut & illud in quo spero doctorum reminem rivalium habituros est. Prior lectio vulgò sic concepta est, si vero efficiis ut censores creentur.
3. Eas tibi, quæ debentur non verò remanere etiam nunc. Vulgò tribus videlicet polletius rectè abigunt quatuor Pall. Grut. Pec. editio prima & Vict. deinde iterum vulgatur. Eam verò etiam remanere: sed illud etiam non ex tribus quæque Pall. tert. Grut. Stevv. pro nostra verò lectione pugnant quatuor Pall. Victorii editio, sicque transposuit in prima impressione Eganè panilo post. Pall. tert. Grut. Stevv. erga fratres & adscriptis: verum qui codices tamen non postremo apud me sint numero: tamen non auct. sum hanc novitatem ac licentiam admittendi quodvis in Cicerone assumere atque usurpare. Porro item Pall. tert. ac

Stevv. tam amicitiam fuisse adolescenti.
4. Ego autem citius cum eo equi. Vulgò ab eo: sic est in omnibus miss. & editionibus vetustioribus. Porro omnes miss. & præterea editiones: est sem ex perfidia, forte, ut Plautus ex paupertate, sed crebro permittantur &c.
5. Ad me adire quosdam memini. Verba illa quæ ex suis vetustis libris affuit. Vult meminum ex Epistolo, cum æque in Pall. Grut. Guelicm. ed. pr. neque Lamb. libris compareant, nefas doxi inducere hoc, cum te vera videantur panum in purpura. At illam subsequenter tenentur Pall. tres quatuor, Grut. Stevv. Vult editio: quantum quæque veluit, legatis tuis datum induxit: quantum magis probem Pal. pr. & Peck. scripturam quantum quæque veluit legatis tuis datum, induxit: Pal. quint. non absurdè, quantum quæque veluit legatis tuis, mandatum induxit.
6. Ita me astutum & occultum lubet fingere. Sic Medicus codex, & ex eo Victorina, vulgò liber: sicut & plerique miss. pal. pr. jure, quint. puer. quæque verò, occultum ut & dicitur libet fingere. Mihi illud, verè displicere non potest.
7. Quod ad indicandum odium apertissimum sit. Pall. tert. quart. Grut. quod ad indicandum odium, quod non frustra adnoto. Inferius quinquè pall. Grut. prima edit. sed ne optari quidem sacerdotem, qui non intellexerunt vim verbi optari fecerunt pro fronte sua dicitur capiti.

vit? quid de se in senatu, cum ipse abesset, per quemquam agi maluit? 1. quibus ille me rebus non ornatissimum voluit amplissimè? qua denique ille facilitate; qua humanitate tulit contentionem meam pro Milone, 2. adversantem interdum actionibus suis quo studio providit, nequa me illius temporis invidia attingeret, cum me consilio, tum auctoritate, cum armis denique texit suis? quibus quidem temporibus hæc in eo gravitas, hæc animi altitudo fuit, non modò ut Phrygi alicui, aut Lycaoni, quod tu in legatis fecisti: sed ne summorum quidem hominum malivolis de me sermonibus crederet. Hujus igitur filius cum sit gener tuus, cumque præter hanc conjunctionem affinitatis, quam sis Cn. Pompejo carus, quamque jucundus, intelligam: quo tandem animo in te esse debeo? cum præsertim eas ad me is litteras miserit, quibus, etiam sibi, cui sum amicissimus, hostis essem, placaret tamen: totumque me ad ejus viri, ita de me meriti voluntatem nuntiumque converterem. Sed hæc hæc tenus. pluribus enim etiam fortasse verbis, quam necesse fuit, scripta sunt. Nunc ea, quæ à me profecta, quæque instituta sunt cognosce.

** Non pauca desiderantur, quæ fortassis ipso eo Cic. detracta sunt. **

Atque hæc agimus, & agemus magis pro dignitate, quam pro periculo tuo. Te enim (ut spero) propediem censorem audiemus: cuius magistratus officia, quæ sunt maximi animi, summique consilii, tibi diligentius, & accuratius, quam hæc, quæ nos de te agimus, cogitanda esse censeo. Vale.

ARG. Duabus epistolis Appii respondet. In prima responsione gratulatur Appio majestati absoluto, eundem ambitum absolventem sperat: testes mercenariis notandos pollicetur, in alterius epistola responsione, de forma Republicæ ab Appio sibi expressa, de Auguralibus ejus libri: de duabus epistolis ad Appium antebac scriptis paulo Stomachosioribus judicio Appii de epistola censura agit.

M. T. C. APPIO PULCHRO, (UT SPERO) CENSORI, S. D.

CUM essem in castris ad fluvium Pyramum, reddita mihi sunt uno tempore à te epistola duæ, quas ad me Servilius Tarso miserat. Earum in altera dies erat adscripta nonarum Aprilium: in altera, quæ mihi recentior videbatur, dies non erat. Respondebo igitur superiori prius: in qua scribis ad me de absolutione majestatis, de qua, etiam per multum antè certior factus eram literis, nuntiis, fama denique ipsa (nihil enim fuit clarior: non quò quisquam aliter putasset: sed nihil de insignibus ad laudem viris, & obscurè nuntiari solet) tamen eadem illa lætiora fecerunt mihi tuæ litteræ: non solum quia planius loquebantur, & uberius, quam vulgi sermo: sed etiam quia magis videbar tibi gratulari, cum de te ex teipso audiebam. Complexus igitur sum cogitatione te absentem: epistolam verò osculatus, etiam ipse mihi gratulatus sum. Quæ enim à cuncto populo, à senatu, à iudicibus, ingenio, industria, virtuti tribuantur: quia mihi ipsi assessor fortasse, cum ea esse in me fingo: mihi quoque ipsi tribui puto. Nec tam gloriosum exitum tui iudicii existitisse, sed tam pravam inimicorum tuorum mentem fuisse mirabar. De ambitu verò quid interest, inquires, an de majestate? Ad rem nihil, alterum enim non attingit: alterum auxilii. Verumtamen est majestas (ut Sulla

voluit) ne in quemvis impunè declamare liceret. Ambitus verò, ita a pertam vim habet, ut aut accusetur improbè, aut defendatur, qui enim facta, aut non facta largitio ignorari potest? Tuorum autem honorum, curus, cui suspectus umquam fuit? Me miserum, qui non affueam, quos ego risus excitarem! Sed de majestatis iudicio duo mihi illa ex tuis litteris jucundissima fuerunt: unum, quòd te ab ipsa rep. defensum scribis: quæ quidem, etiam in summa bonorum, & fortium civium copia, tueri taleis viros deberet: nunc verò eò magis, quòd tanta penuria est in omni, vel honoris, vel ætatis gradu, ut tam orba civitas taleis tutores complecti debeat: alterum, quòd Pompeji, & Bruti fidem, benivolentiamque mirificè laudas. Lator virtute, & officio, cum tuorum necessariorum, meorum amicissimorum: 4. tum alterius, omnium seculorum & gentium principis: alterius, jam pridem juvenutis, celeriter (ut spero) civitatis. De mercenariis testibus à suis civitatibus notandis, nisi jam factum aliquid est per Flacum, fiet à me, cum per Asiam decedam. Nunc ad alteram epistolam venio. Quòd ad me quasi formam comitum temporum, & totius reip. misisti expressam: prudentia litterarum tuarum valde mihi est grata. Video enim & pericula leviora, quam timebam, & majora præsidia, si quidem (ut scribis) omnes vires civitatis se ad Pompeji ductum applicaverunt, tumque simul promptum animum, & alacrem perspexi ad defendendam rem. mirificamque cepi voluptatem ex hac tua diligentia, quòd in summis tuis occupationibus, mihi tamen reip. statum per te notum esse voluisti. Nam auguralis libros ad commune utriusque nostrum otium serva. Ego enim, à te cum tua promissa per litteras flagitabam, ad urbem te otiosissimum esse arbitrabar nunc tamen, ut ipse polliceris, pro auguralibus libris, orationes tuas confectas omnes expectabo. Tullius, cui mandata ad me dedisti, non convenerat me: nec erat jam quisquam mecum tuorum. præter omnes meos, qui sunt omnes tui. Stomachosiores meas litteras quas dicas esse, non intelligo, bis ad te scripti, me purgans diligenter: te leviter accusans in eo, quòd de me cito credidisses: quod genus querelæ mihi quidem videbatur esse amici. Sin tibi displicet, non utar eo posthac. Sed si, ut scribis, hæ litteræ non fuerunt disertas, cito meas non fuisset. Ut enim Aristarchus Homeri versum negat, quem non probat: sic tu (liber enim mihi joculari) quod dilectum non erit, ne putaris meum. Vale, & in censura, si jam es censor, (ut spero) de proavo multum cogitato tuo.

** ARG. Duabus de rebus hic agit. Gratulatur Appio ambitu absoluto: deinde purgat se de nuptiis Tullia, se absente, conciliatis cum Dolabella Appii accusatore.*

M. T. C. APPIO PULCHRO, S. D.

GRATULABOR tibi prius: (ita enim rerum ordo postulat) deinde ad me convertat. Ego verò vehementer gratulor de iudicio ambitus: neque id, quòd nemini dubium fuit, absolutum esse te: sed illud, quòd, quo melior civis, & quo vir clarior, quo fortior amicus es, quoque plura virtutis, & industriae ornamenta in te sunt, eo mirandum est magis, nullam ne in tabellæ quidem latebra fuisse absconditam malivolentiam, quæ te impugnare auderet: non horum temporum, non horum hominum, atque horum negotium: nihil jam sum pridem admiratus magis

1. Quibus ille me rebus non ornatissimum voluit amplissimè? Sic editio veterum, ac Victor. Pall. quinque Geut. vulgo: quibus ille me in rebus non ornatissimum voluit.

2. Adversantem interdum actionibus suis. Sic vet. cod. sic quint. Palae. Vict. editio. Grut. tamen adversantem, quasi esset adversari, adversari & occurere cupere atque affectare, sicut apud Plautum *Domitiana* aliaque; multum ut Milonis intentio potius in conatu fuerit quam affectu. Multa elegantia & antiqua exciderunt: imò præcipitavit ex Ciceronis sublimata facundia, pro quibus nunc humilia, jejuna, sordida sustulimus. ut Gualdo post, eadem Palae. tertio *armis* denique *detur* fuit: cum sit in anti-

quinibus, hoc est Latine puritatis genuinis auctoribus *dirige* æque intense & accurate regere, ac *de amare* impensè amare & cetera: in loc. conspicitur *atque*, vulgò *atque* sicut supra *adversantem*.

3. *Obscurè nuntiari solet.* Peck. *nuntiare*, quòd probabat Guald. referre atque ad famam, quòd in nullo omnium nostrorum mss. reperit: prima editio illud agnoscit.

4. *Tum alterius omnium seculorum.* Dudum adnotatum est, superflue voce maxime, quo carere video omnes libros.

5. *Quo vis clarior.* Peckii liber (quo cum consensisse Pal. pr. videre video ex raturæ) *industriæ*, unde Gualdus volebat *industriæ*.

magis. De me autem, suscipe paullisper meas partes, & eum te esse finge, qui sum ego: si facile inveneris quod dicas, noli ignoscere hâstitationi meæ. Ego verò velim mihi, Tullique meæ (sicut tu amicissimè, & suavissimè optas) prosperè evenire ea, quæ, me insciente, facta sunt à meis: sed ita cecidisse, ut agerentur eo tempore, spero omnino cum aliqua felicitate, & opro. verumtamen plus me in hac spe, tua sapientia & humanitas consolatur, quàm opportunitas temporis. Itaque, quemadmodum expediam exitum hujus institutæ orationis, non reperio. neque enim tristius dicere quidquam debeo ea de re, quam tu ipse omnibus optimis prosequeris. neque non me tamen mordet aliquid: in quo unum vereor, ne tu parùm perspicias ea, quæ gesta sunt, & ab aliis esse gesta, quibus ego ita mandaram, ut, cum tam longè absuturus essem, ad me ne referrent: agerent, quod probassent. In hoc autem mihi illud occurrit. Quid tu igitur si assuisses? Rem probassem. de tempore, nihil te invito, nihil sine consilio egissem tuo. Vides sudare me, jamdudum laborantem, quomodo ea tuear, quæ mihi tuenda sunt, & te non offendam. Leva me igitur hoc onere. numquam enim mihi videor tractasse causam difficiliorem. 2 Sic habeto tamen: nisi jam tunc omnia negotia cum summa tua dignitate diligentissimè confecissem, tamen si nihil videbatur ad meum erga te pristinum studium addi posse: tamen, hac mihi affinitate renuntiata, non majore equidem studio, sed acrius, apertius, significantius dignitatem tuam defendissem. Decedenti mihi, & jam imperio annuo terminato, ante diem 111. Nonas Sextileis, cum ad Sidam navi accederem, & mecum Q. Servilius esset, litteræ à meis sunt reddita. dixi statim Servilio (etenim videbatur esse commotus) ut omnia à me majora expectaret. quid multa? benivolentior tibi, quàm fui, nihilo sum factus: diligentior ad declarandam benivolentiam, multò. Nam, ut vetus nostra similtas antèa stimulabat me, ut caverem, ne cui suspicionem fictè reconciliatæ gratiæ

darem: sic affinitas novam curam mihi offert cavendi, ne quid de summo meo erga te amore detractum esse videatur. Vale.

ARG. Agit Appio gratias de supplicatione sibi ejus officio donata.

M. T. C. APPIO PULCHRO, S. P. D.

QUA S I divinarem, tali in officio fore mihi aliquid, quando expetendum studium tuum: sic, cum de tuis rebus gestis agebatur, inferviebam honori tuo. Dicam tamen verò, plus, quàm acceperas, reddidisti. Quis enim ad me non percipit, te non solum auctoritate orationis, sententia tua quibus ego à tali viro contentus eram: sed etiam opera, consilio, domum veniendo, conveniendis meis, nullum onus officii cuiquam reliquum fecisse? Hæc mihi ampliora multo sunt, quàm illa ipsa, propter quæ hæc laborantur. **INSIGNIA** enim **VIRTUTIS** multj etiam sine virtute assecuti sunt: talium virorum tanta studia assequi sola virtus potest. Itaque mihi propono fructum amicitie nostræ, ipsam amicitiam: qua nihil est uberius, præsertim in iis studiis, quibus uterque nostrum devinctus est. Nam tibi me profiteor, & in rep. socium, de qua idem sentimus: & in quotidiana vita conjunctum, cum iis artibus, studiisque, quæ colimus. Velim ita fortuna tulisset, quanti ego omnes tuos facio, uti tu meos facere posses: quod tamen ipsum, nescio qua permotus animi divinatione, non despero. Sed hoc nihil ad te: nostram est onus. Illud velim sic habeas, quòd intelliges, hac renovata, additum potius aliquid ad meum erga te studium, cui nihil videbatur addi posse, quàm quidquam esse detractum. Cum hæc scriberem, censorem jam te esse sperabam. eo brevior est hæc epistola, & ut adversus magistrum morum, modestior. Vale.

Yy 5

M. TUL-

1. Ab aliis esse gesta. Ita Pall. sec. quart. quint. Var. V. et. vulgò, ab illis esse.

2. Sic habes tamen. Sic est in melioribus, & Victorii, item in Pall. Græc. vulgò, sed tamen sic habes.